ISSN 0203-9494. ПРОБЛЕМИ СЛОВ'ЯНОЗНАВСТВА, 2024, випуск 73, с.240–250.
PROBLEMS OF SLAVONIC STUDIES, 2024, issue 73, pp.240–250.

УДК 373.2.091.33.016:811.162.1'243
DOI: 10.30970/sls.2024.0.4848

MUZYKA, ZABAWA I RUCH NA ZAJĘCIACH JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO W PRZEDSZKOLACH. NA MARGINESIE ANTOLOGII PIOSENEK DLA DZIECI

Agnieszka TRZEŚNIEWSKA-NOWAK

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
pl. M. Curie-Skłodowskiej, 5, Lublin, 20-031 (Polska)
Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców
ORCID ID: 0000-0001-8425-7185
e-mail: agnieszkatrzesniewska@vp.pl

Przyczyną powstania niniejszego szkicu jest praca nad publikacją *Antologii piosenek dla dzieci,* która, po *Antologii opowiadań* oraz *Antologii wierszy dla dzieci,* stanowi trzecią część cyklu.

Celem naukowym niniejszego artykułu jest zaprezentowanie koncepcji nowego podręcznika do nauczania języka polskiego jako obcego w grupach przedszkolnych. Dominującą metodą badawczą jest wykorzystanie muzyki, wideoklipów i filmów w nauczaniu języka polskiego w kontekście świadomości językowej i wrażliwości językowej. Nauczanie w grupach najmłodszych opierać się musi na utworach prostych i nie wymagających od odbiorcy dużego zasobu leksykalnego. Z pogłębionej analizy wysuwają się wnioski, iż jest wiele zalet wykorzystywania muzyki na lekcjach języka polskiego. Niniejszy artykuł stanowi komentarz do powstającej publikacji do nauczania języka polskiego jako obcego będącej odpowiedzią na bieżące potrzeby uczących się.

Słowa klucze: glottodydaktyka, język polski, przedszkole, piosenki, zabawa, gry dydaktyczne, świadomość językowa, wrażliwość językowa.

Muzyka pojawia się na niemalże każdym etapie edukacji, w tym również w trakcie nauczania języka polskiego jako obcego oraz na różnych poziomach znajomości języka. O wykorzystaniu piosenek w nauczaniu pisali nie tylko metodycy języków obcych, ale również psychologowie i psychoterapeuci, którzy zwrócili uwagę, iż jest istotna w muzykoterapii opartej na bezpośrednim kontakcie ze sztuką (Szulc, 2014, s. 20). Z psychologicznego punktu widzenia muzyka zmniejsza poziom stresu, rozwija kreatywność i inteligencję emocjonalną, pobudza wszechstronny rozwój dzieci[1] (Bartel, 2012, s. 22–25). Wspiera ona równocześnie proces uczenia się języka obcego o funkcję rekreacyjną, opierającą się na kreatywnym spędzaniu czasu połączonym z odprężeniem i elementami rozumianymi ogólnie jako relaks, oraz funkcję korekcyjną, mającą na celu poprawę

[1] Więcej na temat funkcji muzyki (m.in. motywującej, integrującej, terapeutycznej, dydaktycznej, poznawczej, wychowawczej) piszą, na przykład Teresa Siek-Piskozub, Aleksandra Wach w pracy pt. *Muzyka i słowa. Rola piosenki w procesie przyswajania języka obcego* (2006). Ostatnio też pojawiła się interesująca monografia Leszka Tymiakina pt. *Teksty piosenek. Perspektywa genologiczna* (2022).

© Trześniewska-Nowak, A., 2024

samooceny, zmniejszenie negatywnych emocji, stanów depresyjnych czy lęków z jednoczesnym wzmocnieniem pozytywnego nastawienia (Korbut, 2016, s. 267–280). Utwory muzyczne pojawiające się na zajęciach polskiego jako obcego w łatwy sposób mogą wychodzić poza "szkolne mury" i sprawiać, że język polski staje się naturalnym towarzyszem gier i zabaw. W nauczaniu w najmłodszych grupach wiekowych (5–7 lat) oprócz tekstu rozumianego jako słowa piosenki, ważne jest również odpowiednie zaangażowanie odbiorców poprzez różnorodne bodźce, czyli na przykład ruch i zabawę towarzyszące nauce leksyki czy nowym zagadnieniom gramatycznym. Jednakowoż należy oddać słuszność, iż wykorzystywanie muzyki w glottodydaktyce polonistycznej nie jest zjawiskiem nowym. Pisali o tym m.in. Anna Piotrowska (2000, s. 74–76), Marcin Hościłowicz (2016, s. 50–56) oraz Agnieszka Rumianowska (2001, s. 48–51), udowadniając po wielokroć potrzeby implementacji muzyki i pełnego angażowania uczących się, także poprzez ruch czy śpiew. We współczesnej glottodydaktyce wielu badaczy (co według mnie jest bardzo słuszne) jak mantrę powtarza, że "Dzięki świadomemu słuchaniu i analizowaniu tekstów piosenek łatwiej zapamiętać nowe słownictwo, nauczyć się odpowiedniego akcentu oraz intonacji w języku obcym, a także przyswoić obowiązujące w nim struktury gramatyczne" (Mikus, 2022, s. 59).

W wielu podręcznikach kursowych do nauki języka polskiego pojawiają się piosenki, które jako atrakcyjne narzędzie pracy urozmaicają lekcję. Przeważnie pełnią one rolę marginalną, nie stanowiąc materiału głównego analizowanego podczas zajęć, są swoistym przerywnikiem, czy ewentualnie rozszerzeniem omawianych zagadnień. Oczywiście istnieją wyjątki, warto tu przywołać m.in. kultową już pozycję pt. *Księżyc w butonierce. Ćwiczenia dla cudzoziemców doskonalące sprawność rozumienia ze słuchu na podstawie tekstów Andrzeja Sikorskiego*[2] Ewy Lipińskiej (2004) oraz książkę pt. *Śpiewająco po polsku*[3] Anny Majkiewicz i Jolanty Tambor (2004). Obie publikacje w fantastyczny sposób wprowadzają dorosłego (lub prawie dorosłego) uczącego się języka polskiego w świat polskiej muzyki rozrywkowej. Powołując się na ustalenia autorek ostatniego z wymienionych wydawnictw, należy jednoznacznie stwierdzić, że "śpiewanie to jedna z najskuteczniejszych technik mnemotechnicznych, ułatwiających zapamiętywanie nie tylko słownictwa, ale również struktur gramatycznych" (Piechota, 2021, s. 34). Przyglądając się zadaniom proponowanym przez badaczy zajmujących się kształceniem sprawności słuchania ze zrozumieniem, można wyróżnić kilka typów zadań. Wśród nich warto zwrócić uwagę między innymi na ćwiczenia bezpośrednio dotyczące tekstu piosenki:

1) uzupełnianie luk w tekście,
2) wybór słów z tzw. *minimal pairs*,
3) poprawy błędów,
4) odpowiedzi na pytania dotyczące problemu poruszonego w utworze,
5) przewidywanie tematyki utworu,
6) rysowanie elementów pojawiających się w tekście,
7) krzyżówki/ wykreślanki,
8) dopisywanie synonimów/ antonimów lub słów powiązanych z tekstem piosenki,

[2] Publikacja stanowi opracowanie 15 tekstów piosenek krakowskiej grupy "Pod Budą" oraz Andrzeja Sikorskiego. Książka E. Lipińskiej zawiera ćwiczenia wspierające rozwój słuchania ze zrozumieniem, które skorelowane są również z zadaniami skoncentrowanymi na innych sprawnościach. Wśród piosenek odnaleźć można utwory zatytułowane, na przykład *Nie przenoście nam stolicy do Krakowa, Zmowa z zegarem* czy *Wyzwanie barmana*.

[3] Publikacja opiera się na 19 utworach muzycznych, które nastawione są na konkretne zagadnienia gramatyczne (np. liczebnik, przypadki, czas teraźniejszy i przeszły, tryb rozkazujący, mowa zależna) i leksykalne (dni tygodnia, potrawy, nazwy miesięcy, określenia czasu).

9) pytania *prawda/ fałsz* bezpośrednio odnoszące się do tekstu utworu (Murphey, 1993).

Pytania te pełnią rolę bodźca rozwijającego dyskusję. Warto w tym kontekście przywołać podręcznik pt. *Z polskim w świat. Podręcznik do nauki języka polskiego jako obcego*, w którym autorki dokonały niezwykle trafnego doboru piosenek do zakresu leksykalnego danego rozdziału, uwzględniając utwory zarówno do klasyki muzyki rozrywkowej, jak i przeboje z kilku ostatnich lat[4].

Niniejszy artykuł poświęcony jest planowanej *Antologii piosenek dla dzieci*, której docelowym adresatem jest najmłodszy odbiorca, który nie czyta lub czyta pojedyncze słowa (dzieci w wieku 5–7 lat), a więc pojawiające się lekcje muszą opierać się na utworach prostych, łatwo wpadających w ucho, zawierających refren i nie wymagających od odbiorcy dużego zasobu leksykalnego. W pierwszej części artykułu skrótowo omówię, czym jest *świadomość językowa* i *wrażliwość kulturowa*, w dalszej zaś scharakteryzuję konstrukcję podręcznika.

Czym jest świadomość językowa i wrażliwość kulturowa?

We współczesnym podejściu do nauczania języków obcych kluczowe zdają się pojęcia takie jak ***świadomość językowa*** (ang. *language awareness*; franc. *conscience linguistique* lub *sensibilisation linguistique*) czy ***wrażliwość językowa***, gdyż oba stanowią najważniejszą oś w procesie nauki języka obcego. W literaturze przedmiotu znajdujemy wiele definicji świadomości językowej. Grażyna Krasowicz-Kupis, ceniona badaczka zagadnień związanych z rozwojem językowym najmłodszych i autorka obszernej publikacji dotyczącej rozwoju świadomości językowej dziecka, definiuje ją w następujący sposób: "Świadomość językowa oznacza świadomość istnienia symboli językowych i reguł języka, czyli świadome używanie przez dziecko środków językowych, kontrolowanie poprawności ich wykorzystywania, intencjonalne manipulowanie tymi środkami, czyli wykonywanie świadomych operacji na języku" (Krasowicz-Kupis, 2004, s. 19).

Jak podaje dalej badaczka, świadomość językowa ujawnia się przede wszystkim w różnego rodzaju aktywnościach podczas zajęć, takich jak gry i zabawy językowe, na przykład w tych, które wykorzystują porównywanie słów, szukanie podobieństw między wyrazami, tworzenie rymów, czy w zabawach opartych na różnego rodzaju transformacjach związanych z przestawianiem sylab czy głosek (Krasowicz-Kupis, 2004, s. 19). Ta definicja daje już pierwsze wskazówki, jak rozwijać świadomość językową w czasie zajęć z języka obcego. Świadomość ta ulega zmianom, rozwija się w wyniku nowych doświadczeń dziecka. Nauczyciele powinni zdawać sobie sprawę, że stopień jej rozwoju zależy w dużej mierze od tego, jak będzie przebiegał proces uczenia się języka, bo to od niego przede wszystkim zależy poziom świadomości językowej uczących się.

Kolejnym kluczowym terminem w niniejszym artykule jest *wrażliwość kulturowa*. Odwołuje się ona do dwóch nośnych pojęć, czyli do *wrażliwości* i *kultury*. Kultura, tak jak dużo innych terminów w naukach humanistycznych, doczekała się wielu definicji (Burszta, 1998). W tym tekście skupiamy się tylko na kilku określeniach, które uznajemy za istotne w opisywanym procesie uczenia języków obcych dzieci przedszkolnych. W psychologii międzykulturowej kultura jest definiowana jako system wartości, norm i zachowań charakterystyczny dla poszczególnych grup i narodów (Boski, 2009, s. 11). Geert Hofstede, znany badacz kultury, określa ją jako kolektywne programowanie umysłu, w wyniku którego odróżnia się członków jednej grupy społecznej od członków innych grup (Hofstede,

[4] Pierwsza część podręcznika została wydana w 2016 roku.

2000). Do porozumienia się z osobami z innych obszarów kulturowych potrzebne są i wrażliwość, i wiedza kulturowa.

Wrażliwość kulturowa to bycie świadomym, że istnieją różnice i podobieństwa kulturowe i że wpływają one na nasze wartości, uczenie się i zachowanie. Jest to istotny element w nauczaniu opierającym się często na wskazywaniu podobieństw, jak również w obrębie szeroko pojmowanej kultury. W Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego czytamy, że "wiedza, świadomość i rozumienie relacji (podobieństw i wyraźnych różnic) między "światem społeczności pochodzenia" a "światem społeczności języka docelowego" tworzą wrażliwość interkulturową (Rada Europy, 2003), a jej posiadanie pozwala komunikującym się w różnych językach lepiej zrozumieć zróżnicowanie kulturowe nie tylko w obrębie pary kultur, ale także w szerszym kontekście kulturowym" (Miodunka, 2004, s 105).

Jak będzie wyglądać podręcznik?

Antologia piosenek dla dzieci będzie składać się z 20 części (lekcji), z których każda skupiona będzie wokół innego tekstu (innej piosenki), natomiast treści leksykalne i gramatyczne będą tak ułożone, aby pozostawić nauczycielowi dowolność w wyborze kolejności realizowanych lekcji lub nawet pominięciu niektórych. Dodatkowo wybrane utwory podzielone zostały na dwie grupy. Pierwsza z nich ogniskuje się wokół zabaw ruchowych i pojawią się tu takie znane piosenki jak *Stary niedźwiedź, Moja Ulijanko, Jedzie pociąg, Mam chusteczkę haftowaną*. Drugą część tworzą dobrze znane kołysanki (*Aaa kotki dwa, Iskiereczka* czy *Ta Dorotka),* które mogą być wykorzystywane w pracy na lekcji, ale także poza murami szkoły. W każdej lekcji tekst piosenki stanowić będzie trzon zajęć, przy którym występować będą inne elementy odnoszące się do polskiej kultury wysokiej, ale również i popkultury. Mam tu na myśli na przykład wiersz Stanisława Jachowicza *Chory kotek,* który zostanie skorelowany z lekcją, opartej na piosence *Moja Ulijanko,* czy utwór Majki Jeżowskiej *A ja wolę moją mamę,* która stanowić będzie kontekst do lekcji bazującej na piosence *Mam chusteczkę haftowaną.* Z kolei piosenka *Pan Tik-Tak* pojawi się w kontekście nauki liczenia przy utworze *Stary niedźwiedź.* Wyjaśnienie korelacji poszczególnych piosenek zostanie omówione w dalszej części artykułu.

Struktura lekcji zakłada powtarzalność i przejrzystość. Każda z jednostek dydaktycznych zawierać będzie ten sam schemat. Słowa klucze pojawiające się tuż po tytule utworu, czyli te słowa, które są szczególnie istotne leksykalnie w kontekście omawianego tematu, nauczyciel będzie mógł wykorzystać do rozmowy z dziećmi na początku zajęć. Następnie pojawi się zadanie przypominające lub wprowadzające konkretną leksykę dotyczącą jednostki (są to na przykład ubrania, kolory, środki transportu, zwierzęta domowe, części ciała, członkowie rodziny, pory dnia, instrumenty muzyczne, jedzenie, w tym również nazwy posiłków, przybory kuchenne, naczynia i sztućce). Analogicznie do tego, jak wyglądają dwie poprzednie publikacje, czyli *Antologia bajek, opowiadań i legend wraz zadaniami* (Dunin-

Il. 1. Zadanie przed słuchaniem.

Dudkowska i Trześniewska-Nowak, 2020) oraz *Antologia wierszy dla dzieci* (Trześniewska-Nowak, 2022), wszystkie jednostki lekcyjne, znajdujące się również w tej książce, podzielone zostały na 4 zasadnicze części:

– *Zanim wysłuchasz* (w poprzednich zbiorach ta część została zatytułowana *Zanim przeczytasz…*);
– *W trakcie słuchania* (w poprzednich zbiorach – *W trakcie czytania…*);
– *Po wysłuchaniu (*w poprzednich zbiorach – *Po przeczytaniu)*;
– *Świat wokół nas*.

Wstępne ćwiczenia, które pojawiają się jeszcze przed pierwszym wysłuchaniem tekstu mają za zadanie zgromadzić leksykę nie tylko tę, która pojawia się w piosence, ale występującą w dalszych ćwiczeniach. W ramach lekcji o krakowiaczku ćwiczenie wstępne polegać będzie na identyfikacji pokazanych na obrazkach ubrań, a w lekcji skupionej wokół utworu *Mam chusteczkę haftowaną* zostanie uwzględniona leksyka dotycząca emocji (smutku, radości, złości, szczęścia, rozczarowania, oczekiwania etc.). Uczucia zobrazowane zostaną za pomocą dobrze rozpoznawalnych, czytelnych i powszechnie używanych emotikonów, które wprowadzą jednocześnie do antologii element popkultury.

Il. 2. Słowniczek

W dalszej kolejności wytłumaczone zostają nowe słowa (podana jest krótka definicja za pomocą 3–4 wyrazów, ewentualnie synonimów, antonimów), na przykład:

- maszynista – osoba, która kieruje pociągiem,
- połamać – zepsuć, uszkodzić.

Na marginesie chciałabym zaznaczyć, iż słowniczek zawiera słowa kluczowe dla zrozumienia całego tekstu piosenki. Dodatkowo postanowiłam wprowadzić prosty, wręcz intuicyjny słowniczek obrazkowy, znajdujący się wokół tekstu (obrazki odsyłające do konkretnych słów). Może on być wykorzystany lub pominięty przez nauczyciela, w zależności od zaawansowania leksykalnego grupy.

Il. 3. Zadania przed czytaniem.

Ta część opiera się przede wszystkim na obrazkach opisywanych przez uczniów lub nauczyciela. W części *Zanim wysłuchasz* zadania nastawione są przede wszystkim na swobodną i spontaniczną wypowiedź, pytania są otwarte i bardzo szerokie tematycznie, na przykład: *2. Na czym polega praca nauczyciela? 3. Czego możemy nauczyć się w szkole/ przedszkolu?, Co widzisz przez okno, podróżując samochodem/ autobusem/ pociągiem?, Czy masz "wieczorną rutynę", czyli coś co zawsze robisz wieczorem? Opowiedz o tym,*

kończąc zdania: Zawsze… Często… Czasami… Co wieczór…

Następnie nauczyciel informuje, jakie zadanie mają uczniowie/ przedszkolaki do wykonania w trakcie słuchania piosenki, co pomaga w skupieniu się na treści i słuchaniu skoncentrowanym na detalach. Są to przede wszystkim proste, jednozdaniowe polecenia, które wpływają na koncentrację uwagi, np. *Spróbuj naśladować gesty nauczyciela* (przy piosence *Ojciec Wirgiliusz*); *Policz z ilu osób składa się rodzina rolnika* (przy piosence *Rolnik sam w dolinie*); *Sprawdź, kto będzie śpiewać dzieciom do snu* (przy piosence *Siwa chmurka*), *Powiedz, jak długo powinno spać dziecko?* (przy piosence *Dobrej nocy sza*).

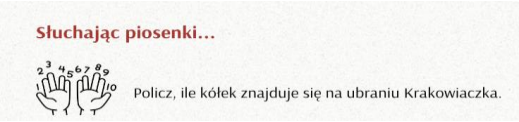

Il. 4. Zadanie w trakcie słuchania.

Najbardziej rozbudowana część każdej lekcji poświęcona jest ćwiczeniom, które są realizowane już po jednokrotnym lub kilkukrotnym wysłuchaniu utworu. Liczba odsłuchań jest każdorazowo zapisana pod tekstem przy zadaniu i w głównej mierze zależy od leksykalnego skomplikowania utworu.

W części *Po wysłuchaniu* występują zadania bezpośrednio odwołujące się do treści piosenki, na przykład: "Czy to prawda czy nieprawda?". Ćwiczenia te opierają się na krótkich pojedynczych zdaniach (w czasie teraźniejszym lub przeszłym) skupiających się na detalach tekstu, na przykład w utworze *Dobrej nocy sza:*

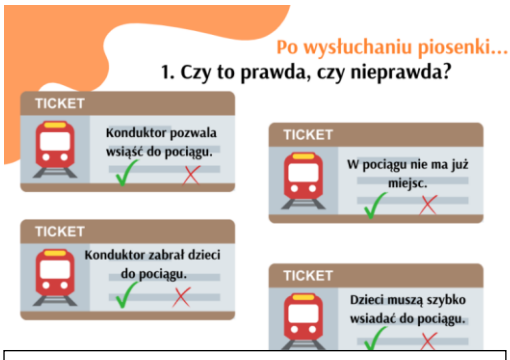

Il. 5. Czy to prawda, czy nieprawda?

Il. 6. Praca z tekstem.

a) Dziecko powinno spać przez całą noc.
b) Mama będzie opowiadać bajki.
c) Księżyc świeci na niebie.
d) Rano słońce zbudzi dziecko.

Kolejny typ zadań w tej części to uzupełnianie luk w tekście za pomocą obrazków. Ćwiczenia te są głównie nastawione na odtworzenie chronologii wydarzeń oraz na wybieranie obrazka pasującego do treści piosenki.

Cześć *Po wysłuchaniu…* obejmuje również intuicyjnie wprowadzanie zagadnień gramatycznych, na przykład tworzenie zdrobnień według wzoru (również imion męskich i żeńskich), liczebników głównych od 1 do 10, formy trybu rozkazującego, tworzenie 3 osoby czasu przeszłego w rodzaju męskim i żeńskim, form czasu przyszłego złożonego, tworzenie formy dopełniacza poprzez przeczenie.

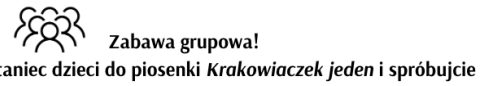

Il. 7. Zadanie w grupach.

Ostatnim zadaniem, które mieści się w części *Po wysłuchaniu* jest tzw. "Zadanie grupowe", specjalnie oznaczone w każdej jednostce lekcyjnej. W ramach tej części uczniowie / przedszkolaki rozpoczynają zabawę zgodnie z koncepcją "uczyć bawiąc". Oto kilka przykładowych zadań pojawiających się w tej części:

1. Zabawa grupowa!

Wybierzcie spośród was:
– maszynistę,
– konduktora,
– pasażerów (jako powtórzenie słownictwa, które pojawiło się w czasie zajęć),
a następnie utwórzcie pociąg i poruszajcie się, śpiewając piosenkę.

2. Zabawa grupowa!

Obejrzyj i postaraj się naśladować dzieci w nagraniu (przy piosence *Stary niedźwiedź*).

3. Zabawa grupowa!

Pobawcie się w kalambury. Każde dziecko pokazuje, co robi latem, zimą, jesienią i wiosną, a pozostałe dzieci odgadują, która to pora roku.

Il. 8. Zadanie podczas słuchania.

Antologia ta jest również tak skonstruowana, że zadania odnoszące się bezpośrednio do tekstu piosenki czy rozwijające kompetencje gramatyczne mogą być wykorzystywane w sposób wybiórczy, na przykład gramatyka może zostać całkowicie pominięta na rzecz zadań uzupełniających zakres słownictwa, w tym również wymagających większej znajomości leksyki już na wstępie, a znajdujących się w części dalszej, na przykład w *Zadania dodatkowe.* Zadanie grupowe (jedno na jednostkę) w niektórych przypadkach może również opierać się na pracy w parach, na przykład: "*Dobierzcie się w pary i pomóżcie księżniczce i grajkowi odnaleźć drogę do konwalii. (Nauczyciel wykorzysta w tym miejscu stworzony na potrzeby zadania labirynt, w którym zaznaczono takie elementy, jak: drzewo, krzak malin, ptak, ślimak, żaba, wiewiórka)".* Oprócz samego odnalezienia drogi w labiryncie (połączonego z potrzebą komunikacji w parze) uczniowie mogą również po wykonaniu ćwiczenia otrzymać szereg dodatkowych zadań związanych z pracą w grupie (parze), na przykład będą musieli odpowiedzieć na takie pytania, jak: "Jakie rośliny i zwierzęta zobaczą one po drodze? lub Czy znasz ich nazwy? Opisz je".

Il. 9. Zadania dodatkowe.

Ostatnim elementem każdej jednostki są zadania dodatkowe. Ideą przyświecającą tej części było stworzenie materiału trudniejszego (leksykalnie), wymagającego od uczniów/ przedszkolaków dłuższych niż jednowyrazowe wypowiedzi. Ponadto w tej ostatniej części wykorzystane zostały również inne teksty kultury, które w sposób bardziej lub mniej bezpośredni łączą się z głównym tematem lekcji. Zatem pojawiają się tu wiersze (na przykład *Wigilia w lesie* Leopolda Staffa), bajki (*Bajka o Złotowłosej i trzech misiach*), postaci związane z polską kulturą (Józef Czechowicz), odniesienia do mediów społecznościowych (kanał na YouTube *Ekologia w obiektywie*), inne piosenki (utwór zespołu My3 *Księżniczka* czy Majki Jeżowskiej *A ja wolę moją mamę*), legendy oraz stroje ludowe. Zadania dodatkowe nie muszą być zrealizowane w całości, nauczyciel może wybrać jedno z nich lub pominąć je zupełnie.

***

Pracując nad *Antologią piosenek dla dzieci*, inspirowałam się licznymi opracowaniami naukowymi dotyczącymi wykorzystania muzyki i zabaw ruchowych w nauczaniu języka polskiego jako obcego (Kondrat, 2022, s. 68–69). Niewątpliwie piosenki przełamują barierę strachu przed posługiwaniem się językiem obcym, odnoszą się do wielu aspektów dziecięcej egzystencji, co dodatkowo motywuje przedszkolaków do nauki. Co więcej, muzyka na lekcjach przerywa codzienną rutynę, staje się źródłem doświadczenia estetycznego. Kontakt ze sztuką zaś przyczynia się do wielokanałowej percepcji w przetwarzaniu informacji, co wpływa na proces zapamiętywania nowych słów i wyrażeń (Modelska-Kwaśniowska i Pająk, 2022).

Podsumowując, wśród zalet wykorzystywania muzyki i zabaw ruchowych na lekcjach języka polskiego jako obcego wymienić można między innymi to, że:

– ćwiczenia odprężające pomagają uczącym się zapomnieć o stresie, zmniejszają poziom strachu przed posługiwaniem się językiem obcym;

– postawa nauczyciela jako doradcy przełamuje blokadę przed mówieniem i zadawaniem pytań;

– teksty piosenek odnoszą się do wielu aspektów dziecięcej egzystencji, przez co dzieci uczące się języka polskiego są zaangażowane w naukę;

– wykorzystanie muzyki na lekcjach języka polskiego nie tylko przerywa codzienną rutynę, ale staje się również źródłem doświadczenia estetycznego;

– kontakt ze sztuką przyczynia się do wielokanałowej percepcji w przetwarzaniu informacji, co wpływa na proces zapamiętywania;

– piosenki zachęcają do słuchania utworów w języku obcym w warunkach naturalnych poza lekcją, dzięki czemu uczniowie przyswajają większą liczbę słów i wyrażeń.

Warto pamiętać również o samej muzyce, która wpływa pozytywnie na atmosferę panującą w trakcie zajęć, gdyż zmniejsza ona stres, co przyśpiesza proces nauki języka obcego.

Wykaz źródeł

Bartel, R., 2012/2013. Arteterapia a twórczy rozwój osobowości. *Terapia Przez Sztukę*, 1(4), s. 22–25.

Boski, P., 2009. *Kulturowe ramy zachowań społecznych.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Burszta, W., 1998. *Antropologia kultury*. Warszawa: Wydawnictwo Zysk i S-ka.

Ciesielska-Musameh R., Guziuk-Świca B. i Przechodzka G., 2016. *Z polskim w świat. Podręcznik do nauki języka polskiego jako obcego. Część I. Poziom B1/B2.* Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Dunin-Dudkowska, A., Trześniewska-Nowak, A. 2020, *Antologia bajek, baśni, legend i opowiadań z zadaniami,* Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Hofstede, G., 2000. *Kultury i organizacje. Zaprogramowanie umysłu,* przeł. M. Durska. Warszawa: PWE Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.

Hościłowicz, M., 2016. Posłuchaj, to do ciebie, czyli jak wykorzystanie piosenek pomaga rozwijać sprawności receptywne. *Języki Obce w Szkole*, 1, s. 50–56.

Kondrat, D., 2022. Kreatywne wykorzystanie piosenki z młodzieżą w klasie języka angielskiej. *Języki obce w szkole,* 1, s. 68–69.

Korbut, A., 2016. Arteterapia i jej zastosowanie w obszarze edukacji. *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, 3 (41), s. 267–270.

Krasowicz-Kupis, G., 2004. *Rozwój świadomości językowej dziecka. Teoria i praktyka*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. s. 19.

Lipińska E., 2010. *Księżyc w butonierce. Ćwiczenia dla cudzoziemców doskonalące sprawność rozumienia ze słuchu na podstawie tekstów Andrzeja Sikorskiego (B2, C,1, C2),* Kraków: Wydawnictwo Universitas.

Majkiewicz A., Tambor J., 2022. *Śpiewająco po polsku.* Katowice: Wydawnictwo Gnome.

Mikus, A., 2022. Nauczanie języków obcych z wykorzystaniem elementów muzyki, literatury i filmu. *Języki obce w szkole*, 1, s. 59.

Miodunka, W., 2004. *Kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Stan obecny – programy nauczania – pomoce dydaktyczne,* Kraków: Universitas, s. 105.

Modelska-Kwaśniowska, A. i Pająk, A., 2022. "Piosenka jest dobra na wszystko…". Propozycja bloku zajęć zapoznających studentów obcojęzycznych z wybranymi utworami twórców polskiej piosenki. W: A., Dunin-Dudkowskiej, A., Małyskiej, red., *Współczesny dyskurs glottodydaktyczny*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Murphey, T., 1993. *Music and Songs,* London: Oxford University Press.

Piechota, D., 2021. O roli piosenek w nauczaniu języka polskiego jako obcego. M., Rzeszutko, B., Maliszewskiego, red. *Teksty Kultury. Oblicza komunikacji XXI wieku*. Tom 3. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Piotrowska, A., 2000. Piosenka na lekcji języka angielskiego. *Języki Obce w Szkole*, 2, s. 74–76.

Rumianowska, A., 2001. Wykorzystanie wideoklipów w nauczaniu języków obcych. *Języki Obce w Szkole*, 2, s. 48–51.

Siek-Piskozub, T. i Wach, A., 2006. *Muzyka i słowa. Rola piosenki w procesie przyswajania języka obcego.* Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Szulc, W., 2014. Historia i rozwój arteterapii. B., Łoza, A., Chmielnicka-Plaskota, red. *Arteterapia,* cz. I, Difin. Warszawa, s. 20.

Trześniewska-Nowak, A., 2020. *Antologia wierszy dla dzieci z zadaniami*. Dostęp na: https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2021/0127/125428-antologia-wierszy.pdf [Data dostępu: 29.05.2024].

Tymiakin, L., 2022. *Teksty piosenek. Perspektywa genologiczna.* Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

References

Bartel, R., 2012/2013. Art Therapy and the Creative Development of Personality. *Therapy Through Art*, 1(4), pp. 22–25. (In Polish).

Burszta, W., 1998. *Cultural Anthropology*. Zysk i S-ka Publishing House. Warsaw. (In Polish).

Ciesielska-Musameh, R., Guziuk-Świca, B. and Przechodzka, G., 2016. With Polish into the World. Textbook for teaching Polish as a foreign language. Part I. Level B1/B2. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Dunin-Dudkowska, A., Trześniewska-Nowak, A. 2020, *Anthology of Fairy Tales, Legends, and Stories with Tasks,* Maria Curie-Skłodowska University Press. Lublin. (In Polish).

Hofstede, G., 2000. *Culture and Organizations: Software of the Mind*, trans. M. Durska, PWE Polish Economic Publishing House. Warsaw. (In Polish).

Hościłowicz, M., 2016. Listen, This Is for You: How the Use of Songs Helps Develop Receptive Skills. *Foreign Languages in School*, 1, pp. 50–56. (In Polish).

Kondrat, D. 2022. *Creative Use of Songs with Youth in English Language Classes. Foreign Languages in School*, 1, pp. 68–69. (In Polish).

Korbut, A. 2016. Art Therapy and Its Application in the Field of Education. *Elementary Education in Theory and Practice*, 3 (41), pp. 267–270. (In Polish).

Krasowicz-Kupis, G. 2004. The Development of a Child's Linguistic Awareness. Theory and Practice, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin. (In Polish).

Lipińska, E., 2010, The Moon in the buttonhole. Exercises for foreigners Improving listening comprehension skills based on Andrzej Sikorski's texts (B2, C,1, C2). Kraków: Wydawnictwo Universitas.

Majkiewicz, A. and Tambor, J., 2022. *Singingly in Polish*. Katowice: Wydawnictwo Gnome.

Mikus, A. 2022. Foreign Language Teaching with the Use of Music, Literature, and Film. Foreign Languages in School, 1, p. 59. (In Polish).

Miodunka, W. 2004. Culture in Teaching Polish as a Foreign Language. Current State – Curriculum Programs – Teaching Aids. Universitas, Kraków. (In Polish).

Modelska-Kwaśniowska, A., Pająk, A. 2022. "A Song is Good for Everything...". A Proposal for a Series of Lessons Introducing Foreign Language Students to Selected Works of Polish Songwriters. In: *Contemporary Glottodidactic Discourse*, A., Dunin-Dudkowska, A., Małyska (Eds.), Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin. (In Polish).

Murphey T., 1993. *Music and Songs,* Oxford University Press. London.

Piechota D., 2021. On the role of songs in teaching Polish as a foreign language: *Texts of Culture. Faces of communication of the XXI century.* Vol. 3, ed. by M. Rzeszutko, B. Maliszewski. Maria Curie-Skłodowska University Publishing House. Lublin, s. 34. (In Polish).

Piotrowska A., 2000. *Song in English lessons: Foreign Languages in School*, 2, pp. 74–76. (In Polish).

Rumianowska A., 2001. Use of video clips in teaching foreign languages: *Foreign Languages in School*, 2, pp. 48–51. (In Polish).

Siek-Piskozub T., and Wach A., 2006 Music and words. The role of song in the process of foreign language acquisition. UAM Scientific Publishing House. Poznan. (In Polish).

Szulc, W., 2014. *History and development of art therapy: Arteterapia*, edited by B. Łoza, A. Chmielnicka-Plaskota, part I, Difin. Warsaw. (In Polish).

Trześniewska-Nowak, A., 2020. Anthology of poems for children with tasks. Online version: https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2021/0127/125428-antologia-wierszy.pdf [accessed 29.05.2024]. (In Polish).

Tymiakin, L., 2022. Song lyrics. Genological perspective. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Lublin. (In Polish).

MUSIC, FUN AND MOVEMENT IN POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE CLASSES IN KINDERGARTEN. ON THE MARGINAL OF THE ANTHOLOGY OF CHILDREN'S SONGS

Agnieszka TRZEŚNIEWSKA-NOWAK

Maria Curie-Skłodowska University in Lublin
5, M. Curie-Skłodowska Pl., Lublin, 20-031 (Poland)
Center of Polish Language and Culture for Poles and Foreigners
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8425-7185
e-mail: agnieszkatrzesniewska@vp.pl

Abstract

Background: The reason for writing this sketch is work on the publication of the *Anthology of Songs for Children*, which, after the Anthology of Stories and the Anthology of Poems for Children, is the third part of the cycle.

Purpose: The scientific objective of this article is to present the concept of a new textbook for teaching Polish as a foreign language in preschool groups. The dominant research method is the use of music, video clips and films in teaching Polish in the context of language awareness and language sensitivity. Teaching in the youngest groups must be based on simple pieces that do not require a large lexical resource from the recipient.

Results: The problem of linguistic awareness and cultural sensitivity as necessary, essential elements in the process of teaching Polish as a foreign language was raised. The article presents the structure of the textbook entitled *Anthology of Children's Songs*, where 20 lessons will be shaped on the basis of Polish songs, poems of prominent Polish poets. The proposed lessons consist of song lyrics, pictures, pre-stories of key words in the song lyrics, vocabulary books, exercises, games and group tasks. The information contained in the textbook is designed to form children's lexical proficiency, cultural competence. By analyzing the content of the textbook, the advantages of using music and movement games in the lessons of Polish as a foreign language have been established, including breaking the blockade among students against speaking and asking questions, easier involvement of children in learning, assimilation of more words and expressions, helping learners forget about stress, reducing the level of fear of using a foreign language, multi-channel perception in processing information, which affects the memorization process.

Keywords: glottodidactics, Polish language, kindergarten, songs, fun, educational games.